

Otorowski, Michał / Prokopiuk, Jerzy

Nowe wydawnictwo : miesięcznik Gnosis

Ars Regia 1/1, 172-173

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE, NOTY, ZAPISKI

Dictionnaire de la franc-maçonnerie

red. Daniel L i g o u, Presses Universitaires de France, Paris 1987, s... 1920

Słowniki, encyklopedie, czy inne kompendia wiedzy o wolnomularstwie nawet na zachodnich rynkach wydawniczych pojawiają się dość rzadko. Jedną z nowszych publikacji jest niniejszy leksykon, który doczekał się już swej trzeciej edycji. Słownik ukazał się pod redakcją Daniela L i g o u, profesora Uniwersytetu w Dijon, autorytetu w dziedzinie badań kultury, idei i historii wolnomularstwa, autora wielu prac z tego zakresu; w opracowaniu hasel wzięło udział ponad stu badaczy.

Syntetyczne, wyczerpujące hasła słownika przedstawiają w zasadzie wszystkie sfery działalności Towarzystwa Mularskiego; penetrują zarówno jego sferę ideową, jak i historyczną. Na ponad 1000 stronach zostały omówione wszystkie podstawowe pojęcia i symbole masońskie, scharakteryzowano zwyczaje, obrzędy, tradycje i ich proveniencję. Znaleźć tu można biogramy najwybitniejszych osobistości świata masońskiego, hasła poświęcone poszczególnym lożom i obediencjom oraz artykuły omawiające historię wolnomularstwa w różnych krajach. Oczywiście, to tylko mały fragment podejmowanej w słowniku problematyki. *Dictionnaire de la franc-maçonnerie* jest bowiem bardzo obszernym źródłem informacji o zjawisku historycznym, kulturowym, obyczajowym i filozoficznym, którym było i jest wolnomularstwo. Ukazuje jego zasięg, charakter uwzględniając różnorodność systemów masońskich. *Dictionnaire...* Daniela Ligou jest interesującą próbą przeciwstawienia podejrzeniom, mitom, hipotezom rzetelnej, bogatej historycznej wiedzy o wolnomularstwie.

(E.W.)

Nowe wydawnictwo: miesięcznik *Gnosis*

Kolejną inicjatywą znanego tłumacza oraz popularyzatora myśli ezoterycznej Jerzego Prokopiuka jest miesięcznik „*Gnosis*”.

Jak wskazuje już sam tytuł poruszana tam problematyka wykracza daleko poza ramy starożytnego gnostycyzmu (a nawet jego średniowiecznej reminiscencji) i obejmuje swym zasięgiem najszerszej rozumianą Gnozę. Tak więc, na łamach pisma wyraźnie obecny jest wątek historyczny; w dziale Aurea Catena *Gnosis* znajdują się teksty poświęcone zagadnieniom wybranym z całej tradycji chrześcijaństwa ezoterycznego. Są to przeważnie fragmenty monografii znanych autorów zachodnich¹, aczkolwiek nie zawsze reprezentujących naukę akademicką. Ten dział, jak i pismo w ogóle, stanowi bowiem zgodnie z intencjami twórców całość wielogłosową. To też pojawiają się tu prace pasjonatów i ludzi duchowo zaangażowanych. Póki co, większość tych artykułów ma charakter wprowadzający, w przyszłości jednak drukowane będą już rzeczy bardziej szczegółowe. Ponadto planowane jest publikowanie materiałów

źródłowych, a jako pierwsza ukaże się Ewangelia Egipcjan (dotychczas można było przeczytać krótki fragment psalmu Naasseńczyków). Odwołania do przeszłości to wprowadzie ważne, ale tylko uzupełnienie głównych nurtów pisma, które – co trzeba wyraźnie powiedzieć – nie jest periodykiem historycznym *sensu stricto*. Natomiast celem Jerzego Prokopiuka i jego przyjaciół było stworzenie wolnej trybuny dla propagowania alternatywnych względem religii oraz filozofii ścieżek duchowego rozwoju człowieka. Nie chodzi jednak o kolejną próbę przeszczeźniania na grunt polski tak modnych na świecie wzorców orientalnych. Wręcz przeciwnie, „Gnosis” służyć ma prezentacji ezoterycznego dorobku cywilizacji zachodniej, u nas jakby zapoznanego. Najbardziej zaś adekwatną do obecnych czasów jest – zdaniem redakcji miesięcznika – oczywiście antropozofia, czyli nowocześniejsza metoda inicjacji oraz psychologia głębi kolejno działy: „Anthropos i Sofia”, „W labiryncie duszy”.

Oba te zagadnienia są dla dziejów wolnomularstwa nieobojętne. Teorie C.G. Junga posłużyły wielu współczesnym masonologom jako podstawa metodologiczna, a śmiała propozycja gnozy światowej R. Steinera (bliska ideom Różokrzyżowców) wywierała niegdyś duży wpływ na łoże nieregularne. Dalsze działy grupują artykuły mówiące o praktycznych konsekwencjach owych prądów w nauce („Paradygmat wyobraźni”) i życiu codziennym („Rozwidłone ścieżki”). Finałem każdego numeru „Gnosis” jest poezja („Na górze Helikonu”) oraz proza („Opowieści wizjonerskie”) metafizyczna². Ponadto pojawiła się rubryka („Pieszczoty ostem”) przeznaczona na polemikę. Odmienny charakter mają zeszyty monograficzne, które powinny ukazywać się cztery razy do roku, pierwszy nosił tytuł „Chrystus Heretyków”, w następnym (będzie to numer 6) zostanie zaprezentowany problem miłości. Tymczasem najbliższa, piąta edycja „Gnosis” przyniesie obok wzmiankowanej już Ewangelii Egipcjan prace takich autorów jak Höffe, Assagioli, Gebser, Weinreb, Tomkowski, Prokopiuk, Apuchtin oraz wywiad z L.L. Szkutnikiem o antropozofii.

Przypisy

¹ Jonas, Rudolf, Wehr.

² Rilke, Kravette, Borges, Ende.